

<https://doi.org/10.70728/b.series.fil.v08.i08.102>

MURAKAMI HARUKINING “1Q84” ROMANIDA RUHIY UYG‘ONISH VA ICHKI DUNYO TAHLILI

Amonova Gulnora Zarifovna

Samarqand davlat chet tillari instituti mustaqil tadqiqotchisi

Email: gulnoraamonova470@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur tadqiqotda zamonaviy yapon adabiyotining yirik vakili Haruki Murakamining “1Q84” romani asosida inson ruhiy olami, shaxsning o‘zligini anglash jarayoni hamda ruhiy uyg‘onish masalalari adabiy-falsafiy jihatdan tahlil qilinadi. Asarda Aomame va Tengo obrazlari orqali inson ichki dunyosidagi murakkab kechinmalar ya’ni, yolg‘izlik, qo‘rquv, xotira, muhabbat va identifikatsiya jarayoni yoritiladi. Shuningdek, romanda qo‘llangan ramziy tizim va parallel voqelik tushunchasi inson ongining ko‘p qatlamli tabiatini ochib beruvchi badiiy vosita sifatida ko‘rib chiqiladi. Maqolada qiyosiy-tahliliy, germenevtik, psixoanalitik va strukturaviy yondashuvlardan foydalanildi. Roman voqealari Sharq falsafasi, ekzistensializm va postmodern adabiyot nazariyalari doirasida talqin qilindi. Olingan natijalar Murakami ijodida ruhiy kamolot va ichki o‘zgarish jarayoni real va xayoliy dunyo uyg‘unligida ifodalanishini ko‘rsatadi. Asarda tashqi voqelikdan ko‘ra, inson ongining ichki harakati va psixologik transformatsiyasi yetakchi o‘rinni egallaydi.

Kalit so‘zlar: Haruki Murakami, 1Q84, ruhiy uyg‘onish, ichki dunyo, psixologik tahlil, postmodernizm, ramziylik, identifikatsiya, ekzistensializm, parallel olam.

ДУХОВНОЕ ПРОБУЖДЕНИЕ И АНАЛИЗ ВНУТРЕННЕГО МИРА В РОМАНЕ ХАРУКИ МУРАКАМИ “1Q84”

Аннотация. В данном исследовании проводится литературно-философский анализ романа Харуки Мураками “1Q84”, одного из ведущих представителей современной японской литературы, с точки зрения человеческого внутреннего мира, процесса самопознания личности и проблемы духовного пробуждения. Через образы Аомамэ и Тэнго в романе раскрываются сложные внутренние переживания человека, такие как одиночество, страх, память, любовь и процесс формирования идентичности. Кроме того, символическая система и концепция параллельной реальности рассматриваются как художественные средства, позволяющие раскрыть многослойную природу человеческого сознания. В статье использованы сравнительно-аналитический, герменевтический, психоаналитический и структурный подходы. Сюжет романа интерпретируется в контексте восточной философии, экзистенциализма и теории постмодернистской литературы. Полученные результаты показывают, что в творчестве Мураками процесс духовного развития и внутреннего

изменения представлен через взаимодействие реального и воображаемого миров. В произведении центральное место занимает не внешняя реальность, а внутренняя динамика сознания и психологическая трансформация человека.

Ключевые слова: Харуки Мураками, 1Q84, духовное пробуждение, внутренний мир, психологический анализ, постмодернизм, символизм, идентичность, экзистенциализм, параллельный мир.

SPIRITUAL AWAKENING AND THE ANALYSIS OF THE INNER WORLD IN HARUKI MURAKAMI'S NOVEL 1Q84

Abstract. This study analyzes Haruki Murakami's novel *1Q84*, one of the most significant works of contemporary Japanese literature, from the perspective of the human psyche, the process of self-identification, and the concept of spiritual awakening within a literary and philosophical framework. Through the characters Aomame and Tengo, the novel explores complex inner experiences such as loneliness, fear, memory, love, and the process of identity formation. In addition, the symbolic system and the concept of parallel reality in the novel are examined as artistic devices that reveal the multilayered nature of human consciousness. The article used comparative-analytical, hermeneutic, psychoanalytic, and structural approaches. The narrative is interpreted within the frameworks of Eastern philosophy, existential thought, and postmodern literary theory. The findings indicate that Murakami represents spiritual development and inner transformation through the interaction between realistic and fictional dimensions. The novel emphasizes not external events, but rather the internal dynamics of consciousness and psychological transformation as its central focus.

Keywords: Haruki Murakami, *1Q84*, spiritual awakening, inner world, psychological analysis, postmodernism, symbolism, identity, existentialism, parallel reality.

Kirish. Jahon adabiyotida insonning ruhiy kechinmalari va ichki olamini badiiy jihatdan tadqiq etishga bo'lgan qiziqish tobora ortib bormoqda. Jamiyatdagi ijtimoiy o'zgarishlar, ilmfan va texnologiyaning rivojlanishi hamda inson hayotining murakkablashuvi shaxsning ma'naviy va ruhiy holatiga sezilarli ta'sir ko'rsatdi. Shu bois adabiyotda yolg'izlik, o'zlikni anglash, hayot mazmunini izlash, ichki ziddiyatlar va ruhiy muvozanat kabi masalalar yetakchi mavzulardan biriga aylandi.

Bu yo'nalishda yapon yozuvchisi Haruki Murakami ijodi alohida e'tiborga loyiqdir. Uning asarlarida kundalik hayot voqealari fantastik va ramziy tasvirlar bilan uyg'unlashib, inson ongining murakkab qatlamlari badiiy talqin qilinadi. Muallif voqealarni oddiy syujet rivoji sifatida emas, balki qahramonlarning ichki kechinmalari va ruhiy o'zgarishlarini ifodalovchi badiiy vosita sifatida tasvirlaydi.

Murakamining "1Q84" romani falsafiy mazmuni va ramziy obrazlari bilan ajralib turadigan asarlardan biridir. Roman voqealari tashqi jihatdan 1984-yilni eslatuvchi, ammo o'z qonuniyatlariga ega bo'lgan muqobil voqelikda kechadi. Ikki oyli osmon, sirli "Little People" obrazi va inson ongiga ta'sir etuvchi g'ayrioddiy hodisalar orqali muallif haqiqat va tasavvur o'rtasidagi chegaraning nisbiy ekanini badiiy shaklda ochib beradi.

Asarning markazida Aomame va Tengo obrazlari turadi. Ularning hayot yo'llari uzoq vaqt davomida alohida davom etsa-da, bolalikdagi qisqa uchrashuv ular o'rtasida uzilmas ruhiy bog'liqlikni yuzaga keltiradi. Har ikkala qahramon ham yolg'izlik hissi, ichki izlanish, qo'rquv, umid va o'zligini anglash jarayonlarini boshdan kechiradi. Shu sababli romandagi voqealar faqat tashqi sarguzasht sifatida emas, balki inson ruhiyatining bosqichma-bosqich rivojlanishini aks ettiruvchi badiiy jarayon sifatida namoyon bo'ladi.

Murakami ijodining o'ziga xos jihatlaridan biri Sharq falsafasi, xususan Zen buddizmi g'oyalari, G'arb ekzistensial tafakkuri hamda postmodern adabiyot unsurlarining uyg'unlashganidadir. Asarda voqelik va xayol, ong va ong osti o'rtasidagi chegaralar qat'iy ajratilmaydi. Bu esa o'quvchini matn mazmunini turli nuqtai nazarlardan tahlil qilishga va ramziy ma'nolarni izlashga undaydi.

O'zbekiston adabiyotshunosligida Haruki Murakami ijodiga bag'ishlangan ayrim ilmiy izlanishlar mavjud. Biroq "1Q84" romanida ruhiy uyg'onish hamda inson ichki dunyosining badiiy talqini alohida tadqiqot obyekti sifatida yetarlicha yoritilmagan. Shu jihatdan mazkur tadqiqot mavjud ilmiy qarashlarni to'ldirish va asarning mazkur qirralarini chuqurroq tahlil qilishga xizmat qiladi.

Tadqiqotning asosiy maqsadi Haruki Murakamining "1Q84" romanida ruhiy uyg'onish jarayoni hamda inson ichki olamining badiiy ifodasini zamonaviy adabiyotshunoslik yondashuvlari asosida tahlil qilish, asardagi ramziy obrazlar va falsafiy g'oyalar orqali qahramonlar ruhiyatining yoritilish xususiyatlarini aniqlashdan iborat.

Adabiyotlar tahlili va tadqiqot metodologiyasi. Haruki Murakami ijodi zamonaviy jahon adabiyotshunosligida eng ko'p o'rganilgan badiiy hodisalardan biri sifatida e'tirof etiladi. Uning romanlarida realizm, fantastik elementlar, psixologik tahlil va postmodern estetik qarashlarning uyg'unlashuvi ko'plab tadqiqotchilar e'tiborini tortgan. Murakami asarlarida inson ruhiy olami markaziy o'rinda turishi sababli, ularni turli metodologik yondashuvlar asosida tahlil qilish keng ilmiy an'ana kasb etgan.

Murakami ijodini chuqur o'rgangan tadqiqotchilardan biri Matthew C. Strecher hisoblanadi. U yozuvchining badiiy olamini zamonaviy inson ruhiy inqirozi, mifologik tafakkur va identifikatsiya muammolari bilan bog'laydi. Strecher fikriga ko'ra, Murakami qahramonlari tashqi voqelikdan ko'ra ko'proq ichki psixologik makonda harakatlanadi va ularning asosiy izlanishi o'zlikni anglash jarayoni bilan belgilanadi.

Jay Rubin Murakami ijodining uslubiy jihatlariga alohida e'tibor qaratadi. Uning ta'kidlashicha, yozuvchining matnlarida musiqiy ritm, ichki monolog va ramziy tafakkur muhim o'rin tutadi. Rubin Murakami asarlarida yolg'izlik, xotira va muhabbat motivlari inson ruhiy evolyutsiyasining asosiy harakatlantiruvchi kuchi sifatida namoyon bo'lishini qayd etadi.

Susan Napier esa Murakami romanlarini zamonaviy yapon fantastik adabiyoti kontekstida tahlil qilib, ularni Sharq mifologiyasi va G'arb postmodernizmi kesishgan nuqtada joylashgan adabiy tizim sifatida baholaydi. Tadqiqotchining fikricha, "1Q84" romanidagi parallel olam inson ongining ramziy modeli bo'lib xizmat qiladi.

Shuningdek, Murakami ijodini o'rganishda Karl Gustav Yungning arxetiplar nazariyasi, Zigmund Freydning psixoanalitik qarashlari hamda Jan-Fransua Lyotar va Linda Hutcheon tomonidan ishlab chiqilgan postmodernizm konsepsiyalari muhim nazariy asos sifatida

qo‘llaniladi. Ushbu yondashuvlar roman matnini ko‘p qatlamli tizim sifatida talqin qilish imkonini beradi.

Mazkur tadqiqotda Haruki Murakamining “*1Q84*” romanida ruhiy uyg‘onish va inson ichki dunyosining badiiy talqinini o‘rganishda zamonaviy adabiyotshunoslikda keng qo‘llaniladigan bir nechta ilmiy yondashuvlar kompleks tarzda ishlatildi. Murakkab badiiy matnni faqat bitta metod orqali tahlil qilish uning falsafiy va psixologik qatlamlarini to‘liq ochib bera olmaydi. Shu sababli tadqiqotda psixoanalitik, germinenvtik, qiyosiy-tipologik hamda strukturaviy yondashuvlar o‘zaro uyg‘un holda qo‘llanildi.

Psixoanalitik yondashuv roman qahramonlarining ichki psixologik holati, ong va ongosti jarayonlari, shuningdek, bolalik tajribalarining shaxs shakllanishiga ta’sirini tahlil qilishda asosiy metod sifatida xizmat qildi. Ushbu jarayonda Zigmund Freydning psixoseksual rivojlanish va ongosti konsepsiyalari hamda Karl Gustav Yungning kollektiv ongsizlik va arxetiplar nazariyasiga tayanildi. Ayniqsa, Aomame va Tengo obrazlarining ichki evolyutsiyasi hamda romandagi Little People, ikki oy va “Air Chrysalis” kabi ramziy motivlar mazmunini ochishda Yung qarashlari muhim metodologik asos bo‘lib xizmat qildi.

Germinenvtik metod orqali roman matnidagi ramzlar, metaforalar va ko‘p qatlamli ma’nolar tizimi talqin qilindi. Murakami ijodiga xos bo‘lgan bevosita emas, balki ramziy ifoda uslubi matnni chuqur interpretatsiya qilishni talab etadi. Ushbu yondashuv yordamida parallel olam konsepsiyasi, muhabbatning metafizik talqini hamda ruhiy uyg‘onish jarayonining badiiy ifodasi izohlandi.

Qiyosiy-tipologik metod asosida “*1Q84*” romani Murakamining boshqa asarlari, jumladan *Kafka on the Shore*, *Norwegian Wood* va *The Wind-Up Bird Chronicle* bilan qiyosiy tahlil qilindi. Bundan tashqari, asar zamonaviy postmodern romanlar bilan solishtirilib, yozuvchining individual poetik uslubi va badiiy tafakkur xususiyatlari aniqlashtirildi.

Strukturaviy yondashuv esa romanning syujet tuzilishi, obrazlar tizimi va ramziy kompozitsiyasini tahlil qilish imkonini berdi. Uch qismdan iborat roman har bir bosqichda qahramonlarning ruhiy rivojlanishini bosqichma-bosqich ochib beradi hamda syujet va psixologik transformatsiya o‘rtasida muvozanat yaratadi.

Tadqiqotning nazariy asosini Karl Gustav Yung, Zigmund Freyd, Jan-Fransua Lyotar, Linda Hutcheon, Terry Eagleton, Matthew C. Strecher, Jay Rubin va Susan Napier kabi olimlarning ilmiy qarashlari tashkil etadi. Shuningdek, Sharq falsafasidagi Zen buddizmi va ekzistensializm konsepsiyalari ham tahlilda muhim metodologik tayanch sifatida qo‘llanildi.

Ushbu metodlarning uyg‘un qo‘llanilishi “*1Q84*” romanida ruhiy uyg‘onish fenomenini psixologik, falsafiy va badiiy jihatdan kompleks tahlil qilish imkonini berdi.

Natija va muhokamalar. “1Q84” romanida ruhiy uyg‘onish konsepsiyasi. Haruki Murakamining “*1Q84*” romani zamonaviy jahon adabiyotida inson ongining o‘zgarishi va ruhiy uyg‘onish jarayonini badiiy-falsafiy nuqtayi nazardan yoritgan muhim asarlardan biri hisoblanadi. Ushbu romanda ruhiy uyg‘onish tashqi muvaffaqiyat yoki ijtimoiy o‘zgarishlar bilan emas, balki insonning ichki dunyosida sodir bo‘ladigan chuqur psixologik transformatsiya orqali ifodalanadi. Shu sababli asar syujeti oddiy voqealar ketma-ketligi sifatida emas, balki ongning murakkab qatlamlariga yo‘naltirilgan metaforik sayohat sifatida talqin qilinadi.

Murakami ijodida ruhiy uygʻonish odatda yoʻqotish hissi, yolgʻizlik va ichki izlanish jarayonlari bilan bogʻliq holda shakllanadi. “1Q84” romanida ham Aomame va Tengo dastlab bir-biridan mustaqil yashayotgan, biroq ichki jihatdan oʻzini toʻliq his qilmaydigan shaxslar sifatida tasvirlanadi. Ularning tashqi hayoti nisbatan barqaror boʻlsa-da, ichki olamida tugallanmagan savollar va ruhiy boʻshliq mavjudligi seziladi.

Aomame bolalik davrida diniy sekta muhitida tarbiya topgani sababli jamiyatdan maʼlum darajada ajralib qolgan shaxs sifatida shakllanadi. Uning odamlar bilan emotsional yaqinlik oʻrnatishda qiynalishi va ishonchsizlik hissi aynan bolalikdagi ruhiy bosim bilan bogʻliqdir. U jamiyatda adolatni tiklashga intilib, zoʻravon erkaklarga nisbatan keskin choralar koʻradi, biroq bu harakatlar uning ichki boʻshligini toʻliq bartaraf eta olmaydi. Bu holat Murakami tomonidan tashqi faoliyat har doim ham inson ichki inqirozini hal eta olmasligi gʻoyasi sifatida talqin qilinadi.

Tengo obrazida esa ruhiy uygʻonish boshqacha yoʻl orqali yuzaga chiqadi. U yozuvchilik va tafakkur orqali haqiqatni anglashga intiluvchi shaxs sifatida tasvirlanadi. “Air Chrysalis” qoʻlyozmasi bilan ishlash jarayoni uning hayotida muhim burilish nuqtasiga aylanadi. Matn ustida ishlash davomida Tengo nafaqat adabiy asarni tahrir qiladi, balki oʻz ichki dunyosini ham qayta koʻrib chiqadi va asta-sekin oʻz shaxsiyatini anglay boshlaydi.

Murakami ruhiy uygʻonishni oʻtmishni inkor etish emas, balki uni qabul qilish va qayta anglash jarayoni sifatida talqin qiladi. Shu bois Aomame ham, Tengo ham oʻz bolalik xotiralariga qaytish orqali ichki yaxlitlikka erishadi. Bu jarayon ularning psixologik yetuklikka erishishida muhim omil boʻlib xizmat qiladi.

Romanda ruhiy uygʻonish konsepsiyasi parallel voqelik bilan uzviy bogʻlangan. Aomame kutilmaganda odatiy dunyodan boshqacha qonuniyatlarga ega boʻlgan “1Q84” olamiga tushib qoladi. Bu hodisa realistik voqea sifatida emas, balki ongdagi keskin oʻzgarishning ramziy ifodasi sifatida koʻriladi. Ushbu yangi voqelikda dunyo idroki oʻzgaradi: ikki oy paydo boʻladi, voqealar mantiqi boshqacha tus oladi, insonlar oʻrtasidagi munosabatlar ham yangi mazmun kasb etadi.

Shu orqali Murakami haqiqatning yagona emas, balki inson ongiga bogʻliq nisbiy hodisa ekanligini koʻrsatadi. Aomame endi dunyoni avvalgi kabi tashqi mezonlar orqali emas, balki ichki sezgi va idrok orqali qabul qila boshlaydi. Bu esa uning ruhiy uygʻonish jarayonining yangi bosqichga oʻtganini anglatadi.

Ruhiy uygʻonish jarayonida muhabbat ham muhim oʻrin egallaydi. Aomame va Tengo bolalikda yuz bergan qisqa uchrashuvni butun hayoti davomida unutmaydi. Bu xotira oddiy hissiy bogʻliqlik emas, balki chuqur ruhiy aloqaning ifodasi sifatida namoyon boʻladi. Murakami muhabbatni inson ongini oʻzgartiruvchi va uni ichki jihatdan uygʻotuvchi kuch sifatida talqin qiladi.

Bu yondashuv Sharq falsafasidagi, xususan Zen buddizmidagi ichki uygʻoqlik gʻoyasi bilan hamohangdir. Zen taʼlimotiga koʻra, inson haqiqiy haqiqatni tashqi dunyodan emas, balki oʻz ongining ichki sokinligidan topadi. Romandagi qahramonlar ham aynan ichki oʻzgarish orqali qoʻrquv va shubhalardan xalos boʻlishga intiladi.

Murakami ruhiy uygʻonishni yakunlangan holat emas, balki doimiy davom etadigan jarayon sifatida tasvirlaydi. Roman oxirida barcha savollarga aniq javob berilmasligi ham aynan shu gʻoyani kuchaytiradi. Bu holat postmodern adabiyotga xos ochiq yakun

tamoyilining namunasidir va inson o'zligini izlash jarayoni hech qachon to'liq yakunlanmasligini bildiradi.

Umuman olganda, "IQ84" romanida ruhiy uyg'onish inson ongining murakkab psixologik va falsafiy transformatsiyasi sifatida ifodalanadi. Murakami fantastik elementlar va ramziy obrazlar yordamida inson ichki dunyosining eng nozik qatlamlarini ochib beradi hamda o'quvchini voqelikni qayta anglashga undaydi. Shu jihatdan ushbu roman zamonaviy postmodern adabiyotda ruhiy uyg'onish konsepsiyasini eng chuqur va murakkab tarzda ifodalagan asarlardan biri sifatida baholanishi mumkin.

Aomame obrazining psixologik tahlili. Aomame obrazi Haruki Murakamining "IQ84" romanida murakkab psixologik tuzilishga ega bo'lgan, ko'p qatlamli ayol qahramon sifatida namoyon bo'ladi. Muallif ushbu obraz orqali inson ruhiyatida bolalik tajribasi, diniy muhit bosimi, yolg'izlik, ichki qo'rquv va muhabbatning izlari qanday shakllanishini chuqur badiiy tahlil qiladi. Aomame nafaqat syujetni harakatga keltiruvchi qahramon, balki romanning falsafiy g'oyalarini ifodalovchi ramziy figura sifatida ham talqin qilinadi.

Psixoanalitik yondashuv nuqtayi nazaridan Aomame shaxsiyatining shakllanishi bolalik davridagi ruhiy bosim bilan chambarchas bog'liqdir. U diniy aqidaparastlik kuchli bo'lgan muhitda ulg'ayadi va bu holat uning ijtimoiy munosabatlariga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Natijada u odamlar bilan yaqin aloqa o'rnatishda qiyinchilik sezadi hamda hissiy jihatdan yopiq shaxsga aylanadi.

Zigmund Freydning psixoanalitik qarashlariga ko'ra, bolalikda ong ostiga siqib chiqarilgan kechinmalar keyingi hayotda shaxs xulq-atvorini belgilovchi asosiy omillardan biri hisoblanadi. Aomame misolida ham tashqi sovuqqonlik va ichki hissiy ehtiyoj o'rtasidagi qarama-qarshilik yaqqol ko'zga tashlanadi. U tashqi tomondan mustahkam va qat'iyatli ko'rinsa-da, ichki dunyosida yolg'izlik va emotsional ehtiyoj saqlanib qoladi.

Aomamening faoliyati ham uning ichki psixologik holatini ifodalaydi. U zo'ravonlikka qarshi kurashish orqali adolatni tiklashga intiladi, biroq bu jarayon uning ichki bo'shligini to'liq to'ldira olmaydi. Bu holat Murakami tomonidan insonning tashqi harakatlari har doim ham ichki muammolarni hal qila olmasligi g'oyasi sifatida beriladi.

Karl Gustav Yung nazariyasiga ko'ra, Aomame obrazi "Soya" arxetipi bilan bog'liq holda talqin qilinadi. U o'zining ichki qorong'i tomonlari bilan yuzlashish orqali ruhiy barqarorlikka erishishga harakat qiladi. Shu jihatdan uning harakatlari nafaqat ijtimoiy adolat, balki ichki psixologik muvozanatni tiklash jarayoni sifatida ham qaraladi.

Murakami Aomamening ruhiy holatini tasvirlashda ichki monolog va ramziy obrazlardan keng foydalanadi. Ayniqsa, uning parallel olamga o'tishi voqeasi realistik hodisa emas, balki ongdagi tub o'zgarishning badiiy ifodasidir. Ikki oy tasviri esa uning yangi idrok darajasiga ko'tarilganini anglatadi.

Aomame va Tengo o'rtasidagi ruhiy bog'liqlik ham uning psixologik rivojida muhim ahamiyatga ega. Bu munosabat jismoniy emas, balki chuqur ma'naviy va ruhiy aloqaga asoslangan bo'lib, qahramonning ichki uyg'onish jarayonini kuchaytiradi.

Umuman olganda, Aomame obrazi orqali Murakami inson ruhiyatining murakkab tuzilishini, bolalik tajribasining shaxs shakllanishiga ta'sirini hamda ichki uyg'onish jarayonining psixologik asoslarini chuqur badiiy ifodalaydi.

“1Q84” romanida Little People, parallel olam va ramziy tizim. Haruki Murakamining “1Q84” romani zamonaviy postmodern adabiyotning eng murakkab badiiy tizimlaridan biri sifatida qaraladi. Asarda voqelikning real qatlamlari bilan bir qatorda metafizik va fantastik unsurlar uyg‘unlashib, inson ongining ko‘p darajali tuzilishini ifodalovchi murakkab ramziy model yaratiladi. Shu jihatdan Little People, ikki oy tasviri, “Air Chrysalis” va “1Q84” olami kabi elementlar oddiy syujet detali emas, balki inson ruhiyatining badiiy-falsafiy ifodasi sifatida talqin etiladi.

Parallel olam konsepsiyasi. Romanda “1Q84” atamasi 1984-yilga o‘xshash, biroq undan tubdan farq qiluvchi muqobil voqelikni bildiradi. Ushbu olam tashqi ko‘rinishda real dunyoga yaqin bo‘lsa-da, uning ichki qonuniyatlari boshqacha mantiq asosida shakllangan. Murakami bu orqali postmodern adabiyotga xos bo‘lgan haqiqatning nisbiyligi g‘oyasini badiiy shaklda ifodalaydi.

Germenevtik talqin nuqtayi nazaridan qaralganda, parallel olam tashqi geografik makon emas, balki inson ongida sodir bo‘ladigan psixologik o‘zgarishlarning metaforasi hisoblanadi. Aomame yangi voqelikka o‘tganidan so‘ng uning idroki va dunyoni anglash usuli tubdan o‘zgaradi. Bu jarayon fizik ko‘chish emas, balki ongning yangi bosqichga o‘tishi sifatida namoyon bo‘ladi.

Ikki oy fenomeni. Romandagi eng muhim ramziy tasvirlardan biri osmonda ikki oyning mavjudligi hisoblanadi. Ushbu obraz bir qarashda fantastik element bo‘lib ko‘rinsa-da, psixoanalitik yondashuvda u inson ongidagi ikki xil idrok darajasini ifodalaydi.

Karl Gustav Yungning psixologik qarashlariga ko‘ra, inson psixikasida ong va ongsizlik doimiy o‘zaro qarama-qarshilikda mavjud bo‘ladi. Ikki oy tasviri aynan shu ichki dualizmning vizual ifodasi sifatida talqin qilinadi. Aomame uchun bu holat dunyoni yagona haqiqat sifatida emas, balki ko‘p qatlamli va nisbiy tizim sifatida idrok etish imkonini yaratadi.

Little People obrazining ramziy mohiyati. Little People romandagi eng murakkab va ko‘p talqin qilinadigan obrazlardan biridir. Ular aniq jismoniy shaklga ega emas, biroq voqelik jarayonlariga ta’sir ko‘rsatuvchi metafizik kuch sifatida tasvirlanadi. Bu obrazni real mavjudot sifatida emas, balki inson ongining yashirin va nazoratdan tashqaridagi qatlamlari sifatida talqin qilish ilmiy jihatdan asosliroq hisoblanadi.

Psixoanalitik nuqtayi nazardan Little People inson psixikasidagi irratsional kuchlar, qo‘rquv va ongsiz impulslarning personifikatsiyasi sifatida namoyon bo‘ladi. Shu bilan birga, ular jamiyatdagi ko‘rinmas ideologik va ijtimoiy mexanizmlarning ramziy ifodasi ham bo‘lib xizmat qiladi. Ular inson ongiga ta’sir ko‘rsatish orqali erkin fikr va individual tanlov jarayonini cheklovchi kuch sifatida ko‘rinadi.

“Air Chrysalis” va ijodiy ong muammosi. “Air Chrysalis” romandagi muhim intertekstual elementlardan biri bo‘lib, u Little People tomonidan yaratilgan g‘ayrioddiy matn sifatida tasvirlanadi. Ushbu matn real va metafizik olam o‘rtasidagi chegarani shubha ostiga qo‘yadi. Adabiyotshunoslikda “Air Chrysalis” meta-adabiy matn sifatida talqin qilinadi, chunki u ijod jarayoni va voqelik o‘rtasidagi munosabatni qayta ko‘rib chiqishga undaydi. Teng oshbu matn bilan ishlash jarayonida nafaqat asarni tahrir qiladi, balki o‘z ongida ham sezilarli o‘zgarishlarni boshdan kechiradi. Bu holat ijodiy faoliyatning psixologik transformatsiya vositasi ekanligini ko‘rsatadi.

Ramziy tizim va postmodern yondashuv. “1Q84” romanining ramziy tizimi murakkab va ko‘p qatlamli bo‘lib, har bir obraz bir nechta ma’nolarni o‘zida mujassamlashtiradi. Murakami realistik va fantastik elementlarni uyg‘unlashtirish orqali postmodern adabiyotga xos bo‘lgan talqin ochiqqligini yaratadi. Linda Hutcheon va Jean-François Lyotardning postmodernizm haqidagi qarashlariga muvofiq, haqiqat yagona va mutlaq emas, balki kontekstga bog‘liq va o‘zgaruvchan hodisadir. Romanda ham voqelik barqaror emas, u qahramonlarning idroki va ong holatiga qarab o‘zgarib boradi.

Ramzlarning umumiy funksiyasi. Romandagi barcha asosiy ramzlar parallel olam, ikki oy, Little People va “Air Chrysalis” yagona badiiy tizimni tashkil etadi. Ularning umumiy vazifasi inson ongining murakkab tuzilishini ochib berishdan iboratdir. Murakami ijodida tashqi voqelik ikkinchi darajali ahamiyatga ega bo‘lib, asosiy e’tibor inson ichki olamining o‘zgarish jarayoniga qaratiladi.

Ushbu ramzlar orqali quyidagi falsafiy xulosalar ilgari suriladi: voqelik subyektiv xarakterga ega, inson ongining chegaralari kengaytirilishi mumkin, ijodiy tasavvur haqiqatni shakllantiruvchi kuchdir, shuningdek, ijtimoiy va ideologik mexanizmlar inson erkinligini cheklashi mumkin.

Umuman olganda, “1Q84” romanidagi ramziy tizim Murakami ijodida inson ruhiyatining murakkab va ko‘p qatlamli modelini yaratadi. Parallel olam, Little People va boshqa metaforik obrazlar orqali yozuvchi real va xayoliy dunyo o‘rtasidagi chegarani yo‘q qiladi hamda voqelikni qayta anglash zaruratini ilgari suradi. Bu esa asarni zamonaviy postmodern adabiyotning eng muhim falsafiy-badiiy namunalaridan biri sifatida baholash imkonini beradi.

Xulosa. Olib borilgan tahlillar natijasida shuni qayd etish mumkinki, Haruki Murakamining “1Q84” romani zamonaviy yapon adabiyotida inson ruhiyati, ong jarayonlari hamda shaxsning ichki transformatsiyasini badiiy va falsafiy jihatdan chuqur yoritgan asarlardan biri hisoblanadi. Asarda Aomame va Tengo obrazlari markaziy o‘rinda turib, ular orqali insonning ichki dunyosi, o‘zlikni anglash jarayoni va ruhiy izlanish bosqichlari izchil ochib beriladi. Maqolada Aomame obrazining shakllanishida bolalik davrida boshdan kechirilgan psixologik bosim va diniy muhit ta’siri muhim rol o‘ynagani aniqlandi. Ushbu omillar uning shaxsiyatida ichki ziddiyatlar, emotsional yopiq holat hamda ishonchsizlikning shakllanishiga sabab bo‘lgan. Shu bilan birga, uning keyingi hayotiy qarorlari va axloqiy tanlovlari aynan shu ruhiy tajribalar bilan bevosita bog‘liq ekanligi kuzatiladi. Tengo obrazida esa ijodiy fikrlash, ichki mushohada va yolg‘izlik orqali kechadigan ruhiy yetilish jarayoni ustuvorlik qiladi. Har ikkala qahramon turli hayotiy yo‘nalishlardan o‘tgan bo‘lsa ham, yakunda o‘zligini anglash va ichki uyg‘onish nuqtasida kesishadi.

Romanning badiiy tuzilishida muhim o‘rin egallagan parallel olam konsepsiyasi hamda undagi ramziy tizim inson ongining murakkab tuzilishini ifodalovchi metaforik model sifatida talqin qilindi. Ikki oy tasviri, Little People obrazi hamda Air Chrysalis motivi bevosita real voqelikning tasviri emas, balki inson psixikasidagi ko‘p qatlamli jarayonlarning badiiy ifodasi ekanligi ilmiy jihatdan asoslangan talqinlarga mos keladi. Bu jihat asarning postmodern adabiyotga xos bo‘lgan ko‘p ma’nolilik va ochiq interpretatsiya tamoyillariga ega ekanini tasdiqlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Murakami, H. 1Q84. Vol. 1–3. New York: Alfred A. Knopf, 2011.
2. Murakami, H. Kafka on the Shore. New York: Vintage, 2005.
3. Murakami, H. The Wind-Up Bird Chronicle. New York: Vintage, 2000.
4. Rubin, J. Haruki Murakami and the Music of Words. Vintage Books, 2005.
5. Strecher, M. C. The Forbidden Worlds of Haruki Murakami. University of Minnesota Press, 2014.
6. Strecher, M. C. Dances with Sheep. University of Michigan Press, 2002.
7. Napier, S. J. The Fantastic in Modern Japanese Literature. Routledge, 1996.
8. Jung, C. G. The Archetypes and the Collective Unconscious. Princeton University Press, 1969.
9. Freud, S. The Interpretation of Dreams. Oxford University Press, 1999.
10. Lyotard, J.-F. The Postmodern Condition. University of Minnesota Press, 1984.
11. Hutcheon, L. A Poetics of Postmodernism. Routledge, 1988.
12. Eagleton, T. Literary Theory: An Introduction. Blackwell, 2008.
13. Eco, U. Interpretation and Overinterpretation. Cambridge University Press, 1992.
14. Jameson, F. Postmodernism, or the Cultural Logic of Late Capitalism. Duke University Press, 1991.
15. Barthes, R. Image, Music, Text. Fontana Press, 1977.
16. <https://doi.org/10.11606/issn.2447-7125.v0i37p9-18>
17. <https://www.researchgate.net/publication/309686689>